

Popularyzacja zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie w IV kwartale 2021 r. i pierwszym półroczu 2022 r.

Z uwagi na harmonogram wydawniczy „Krakowskiego Rocznika Archiwalnego” poprzednie sprawozdanie z działalności popularyzatorskiej zakończono na III kwartale ubiegłego roku. Od tego czasu przez ostatnie dziewięć miesięcy krakowskie Archiwum było miejscem wielu interesujących wydarzeń popularyzatorskich i naukowych, również o zasięgu międzynarodowym, w tym dwóch konferencji naukowych, dwóch sesji tematycznych, ośmiu wystaw tradycyjnych i wirtualnych. Wydano również pięć publikacji i przeprowadzono ponad 70 pokazów i lekcji archiwalnych oraz wycieczek.

W dniach 25–26 listopada 2021 r. Archiwum w siedzibie przy ul. Rakowickiej 22E gościło uczestników międzynarodowej konferencji „Ochrona dziedzictwa kultury na wypadek szczególnych zagrożeń – zagrożenia klimatyczne, środowiskowe, pandemiczne i pożarowe. Dobre praktyki”, której inicjatorem było Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zaś Archiwa Państwowe wraz z innymi podmiotami działającymi na rzecz bezpieczeństwa dóbr kultury współorganizowały konferencję. W trakcie dwudniowych obrad prowadzonych w trybie hybrydowym wystąpiło ponad 40 prelegentów z Polski i z zagranicy, w ramach czterech sesji tematycznych. Z ramienia ANK swoje referaty wygłosili: dr Kamila Follprecht, dr Barbara Berska, Małgorzata Bochenek i Anna Seweryn. Konferencja, transmitowana online w czasie rzeczywistym, cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. Transmisje poprzez socialmedia w wersji polskiej i angielskiej zyskały ponad 8 tys. wyświetleń. Patronat honorowy nad konferencją objęli, obok Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej – Szeff Obrony Cywilnej Kraju, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, Wojewoda Małopolski, Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków oraz Prezes Polskiego Komitetu Błękitnej Tarczy.

Kolejną międzynarodową konferencją naukową zatytułowaną „Rozproszone dziedzictwo. Przemieszczenia i rewindykacje archiwaliów w Europie po I wojnie światowej”, w której organizację włączyło się krakowskie Archiwum, odbyła się 22–23 czerwca 2022 r., również w auli nowej siedziby ANK, inaugurując cykl: Europejskie Colloquia Archiwalne, realizowany przez Archiwa Państwowe. Z uwagi na obecną sytuację polityczną wiele uwagi poświęcono archiwom ukraińskim, a w wydarzeniu uczestniczył Konsul Generalny Ukrainy w Krakowie Wacław Wójcicki. Referaty wygłosili przedstawiciele 11 państw: Polski, Ukrainy, Niemiec, Węgier, Rumunii, Gruzji oraz Estonii, Łotwy, Republiki Czeskiej, Litwy i Słowenii. Wszystkie wystąpienia, choć wygłoszone stacjonarnie, były transmitowane na żywo online w trzech językach (polskim, ukraińskim i angielskim). Filmowe relacje z obu konferencji dostępne są online na kanale Archiwum Narodowego w Krakowie <https://www.youtube.com/user/ArchiwumNarodowe>.

10 listopada 2021 r. Archiwum Narodowe w Krakowie gościło również uczestników sesji naukowej towarzyszącej wystawie „Herby w Polsce i zasady ich konstruowania (XIII–XVIII w.; XX–XXI w.)”. Wystawa i sesja zostały poświęcone polskiej heraldyce od średniowiecza do czasów współczesnych. Celem projektu, realizowanego przez Bibliotekę Jagiellońską i Archiwum Narodowe w Krakowie, było zaprezentowanie genezy herbów, procesu ich powstawania i zasad tworzenia oraz dyskusja na temat obecnych reguł konstruowania herbów. Inicjatorem projektu był dr Jerzy Michta, a z ramienia Archiwum referat na sesji wygłosił dyrektor prof. dr hab. Wojciech Krawczuk. Sama wystawa prezentowana była w dwóch lokalizacjach do 23 grudnia: w sali wystawowej Biblioteki Jagiellońskiej (okres XIII–XVIII w.) oraz w nowej siedzibie Archiwum przy ul. Rakowickiej 22E (okres XX–XXI w.). Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym: Prezydenta Miasta Krakowa prof. dr hab. Jacka Majchrowskiego oraz Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Jacka Popiela.

13 grudnia 2021 r. w ANK odbyło się seminarium pt. „Święta Łucja rozprasza mroki. 40. rocznica stanu wojennego”. W programie przewidziano: wystąpienie na temat materiałów źródłowych do badań okresu stanu wojennego w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie (dr B. Berska) oraz prezentację „Walcząc słowem. Historia stanu wojennego zapisana wierszem” (Iwona Fischer), opracowaną na podstawie utworów literackich przechowywanych w zasobie ANK.

W 2022 r. krakowskie Archiwum włączyło się w obchody jubileuszu 125-lecia Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (TMHiZK), które niegdyś powstało w siedzibie Archiwum przy ul. Siennej 16. Z tej okazji przygotowano m.in. wystawę i prezentację materiałów Towarzystwa znajdujących się w zasobie Archiwum, a najstarsze książki protokołów obrad zostały udostępnione online na portalu www.szukajwarchiwach.gov.pl.

Z okazji XV Międzynarodowego Dnia Archiwów, 9 czerwca 2022 r., w nowej siedzibie przy ul. Rakowickiej 22E otwarto wystawę „Dzielnica Wesoła i jej dziedzictwo” (kurator dr Barbara Zbroja) dostępną dla zwiedzających do 18 września 2022 r. Uczestnicy obchodów archiwalnego święta wzięli także udział w promocji książki *Źródła do badań genealogicznych w Archiwum Narodowym w Krakowie. Poradnik genealogiczny* autorstwa Karoliny Gołąb-Malowickiej.

Realizując zadania w zakresie edukacji i popularyzacji zasobu, organizowano warsztaty, lekcje archiwalne i pokazy, m.in. dla uczestników konferencji „Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES (CrimART)” organizowanej przez Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie oraz dla studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach projektu „Urban History Week: The city facing crisis: environment, war and migration”.

W 2022 r., z uwagi na zniesienie rygorów sanitarnych Sars-Cov-2, znacznie wzrosło zainteresowanie lekcjami i pokazami archiwalnymi, a także zwiedzaniem nowo otwartej siedziby Archiwum przy ul. Rakowickiej 22E. Również oddziały zamiejscowe w Nowym Sączu i Bochni jak zwykle bardzo aktywnie włączyły się w działalność edukacyjną. Jednym z projektów, który nowosądecki Oddział ANK zrealizował wraz w Fundacją EUROS – Wiatr ze Wschodu, była gra miejska pt. „Wspomnień czar... Podróż z Ritterami w epokę Galicji” przygotowana na podstawie materiałów archiwalnych (organizacja Agnieszka Filippek, Sylwester Rękas, Agnieszka Jeleń i Małgorzata Ryś).

Równoległe z wydarzeniami odbywającymi się stacjonarnie kontynuowano działalność edukacyjną i popularyzatorską online. Do odbiorców docierano poprzez stronę internetową, portale „Dawne Pismo”, „Archiwalne opowieści”, stronę „Krakowskiego Rocznika Archiwalnego”. Kontynuowano realizację projektów „Luminarze”, „Budowali Kraków” oraz „Porozmawiajmy o źródle archiwalnym”. W ramach prowadzonych przez Archiwum Państwowe projektów ogólnopolskich włączono się w realizację konkursu genealogicznego dla uczniów szkół podstawowych „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”, koordynując prace nad projektem na poziomie Małopolski. Publikowano również kolekcje tematyczne na portalu Szukaj w Archiwach. Archiwum wzięło też udział w organizacji międzynarodowego konkursu programistycznego „Coding da Vinci Ost³ 2022 Hackathon kulturowy” (Anna Sokół, Aldona Warzecha).

Z myślą o publiczności, która odwiedzi nas przez Internet, opublikowano również wystawy online: „Koniec Karnawału. 40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce”, „100 lat publicznej Służby Cywilnej w Polsce 74”, „Poetka idei. Maria Konopnicka w materiałach archiwalnych Archiwum Narodowego w Krakowie”, „Józef Wybicki, autor »Pieśni Legionów Polskich we Włoszech«” (przygotowanie dr B. Berska) oraz galerię „Wystawa Architektury i Wnętrz w Otoczeniu Ogrodowym w Krakowie, 1912 rok” (opracowanie dr B. Zbroja).

Podczas ostatnich ośmiu miesięcy ukazały się również drukiem następujące publikacje Archiwum: Eugeniusz Jelonek, *Wspomnienia o pociągu pancernym Smok. Wojna polsko-ukraińska 1919*, wydali: Krystyna Jelonek-Litewka, Aleksander Litewka, współpraca Tomasz Wroński, Kraków 2021; Bożena Lesiak-Przybył, Aldona Warzecha, *Materiały archiwalne związane z osobą Jana Matejki przechowywane w Archiwum Narodowym w Krakowie. Przewodnik*, Kraków 2021; Kamila Follprecht, Karolina Zięba, Paweł Ząbczyński, *Na drodze do współczesności. Archiwum Narodowe w Krakowie. Ludzie – Miejsca – Praca 1878–2021*, Kraków 2021; Karolina Gołąb-Malowicka, *Źródła do badań genealogicznych w Archiwum Narodowym w Krakowie. Poradnik genealogiczny*, Kraków 2022 oraz „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2021, t. 27, red. Kamila Follprecht. Krakowskie archiwum było też współwydawcą publikacji Zenon Piech, *Profesor Zbigniew Perzanowski (1922–1999). Historyk, Archiwista, Nauczyciel*, Kraków 2021. Zaś nakładem Biblioteki Polskiej w Paryżu ukazał się *Katalog Zbioru Kartograficznego Towarzystwa Historyczno-Literackiego* autorstwa Zbigniewa Dyrdonia (ANK), który zyskał nominację do nagrody w konkursie Najpiękniejsze Polskie Książki 2021.

Lilianna Pochwalska
Archiwum Narodowe w Krakowie